

Diffúz mezők

Kim Cascone-val beszélget Nagy Ágoston

KIM CASCONE ezen a nyáron Budapesten is elkészítette *Field Diffusion* néven jegyzett hanginstallációját.¹ A Kitchen Budapest médialaborral közösen megvalósított munka lényegében egy városi, auditív tér áthelyezése, rekonstruálása egy másik városi auditív térben. Budapesten a Király utcában rejtett el egy hangrendszert, hogy szokatlan, átkontextualizált hangi struktúrák hathassák át a járókelők észlelését. A megszólaló hangok, amelyeket Budapesten rögzített, jobbára városi zajok, természeti jelenségek, emberi akciók hangi lenyomatai. Az eseményt szándékosan nem hirdették meg, a szerzőiség eliminálásával az installáció önálló rendszerként, önmagában működött, az alkotó, előadó a helyszínen maga is hallgatóvá, befogadóvá vált.

Kim Cascone régóta foglalkozik a hangok világával, az 1980-as évek elejétől San Franscóban alkot, mint hangtervező, zeneszerző és író. 1984 óta több mint 30 elektronikus zenei kiadványt készített. Korábbi, szintézis alapú zenei világát egy ideje felváltották a terepeken rögzített hangok, field recording-ok. Többek között együttműködött David Lynch-csel, Keith Rowe-val, Merzbow-val és Scanner-rel. *A Hiba esztétikája* című esszéje a glitch zene kialakulásáról, a Balkonban is megjelent.²

☞ **Nagy Ágoston:** *Miért vagy most Budapesten?*

☞ **Kim Cascone:** A *Field Diffusion* ötletek szintézisének tekinthető, különböző dolgok inspiráltak az elkészítésében. Ezek közül az egyik ANDRÉ LEFEBRE francia filozófus esszéje, a *Rythm Analysis*. A mindennapi élet ritmusáról, egymásba ágyazott

ciklusokról szól. Szintén fontosnak tartom, és nagy hatással van rám, az az elégedetlenség is, amelyet akkor érzek, ha field recording előadásokat hallgatok galériákban vagy koncerttermekben. Szóval ez, amit most csinállok, többek között erre a szituációra is reflektál: megszűnteti a művész és a közönség közti különbséget, és az említetteknel sokkal természetesebb közegben valósul meg. Egy hangit teret próbálok létrehozni egy másik hangit térben, amit nem úgy prezentálok mint egy művész, hanem hagyom, hogy a hangok éljék a maguk életét. A Kitchen Budapest nagylelkűségének köszönhetően most lehetőséget kaptam arra, hogy mindezt itt is kipróbálhassam, és lássam hogyan működik.

☞ **Milyen tapasztalatokat szerezte ennek során?**

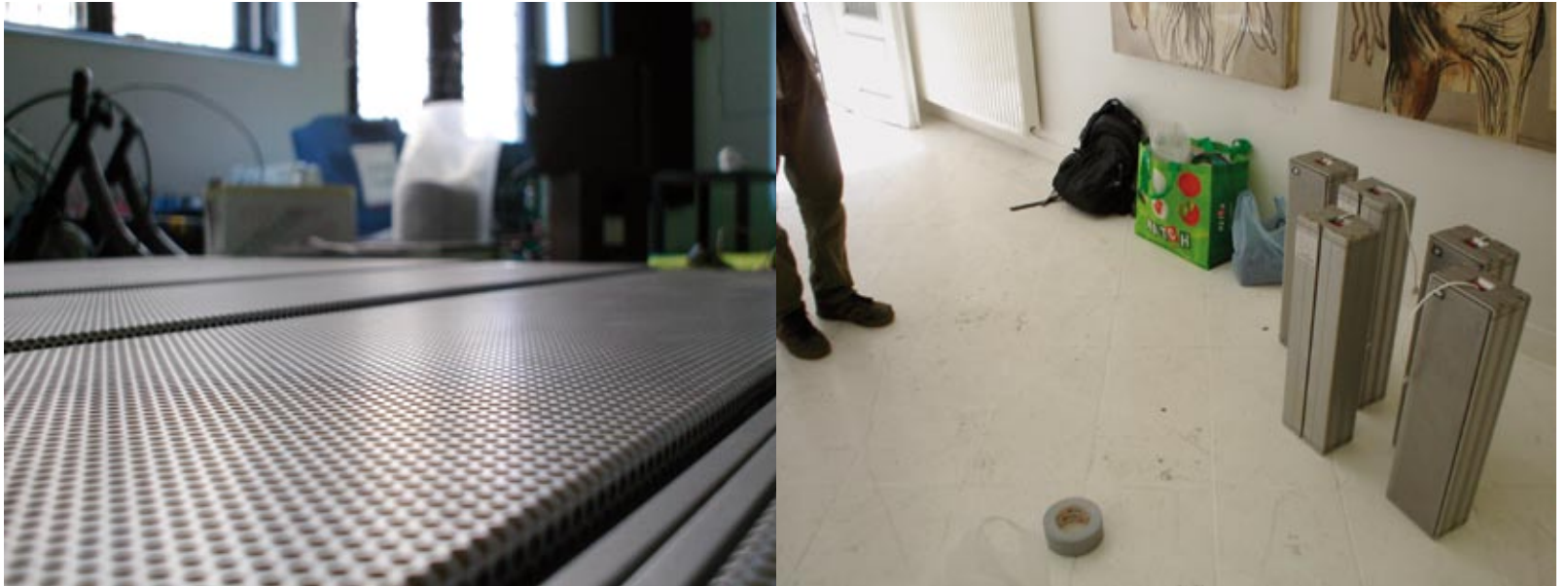
☞ Több dolog is felmerült bennem az installáció működése kapcsán, mégpedig leginkább az időtényezővel kapcsolatban. Érdekes, hogy amikor egy ilyen, teljes napon keresztül működő jelenséget készít az ember, akkor sokkal tudatosabban kezd bánni az idővel, ami tulajdonképpen jóval hangsúlyosabbá válik, mint maga a tér. Valójában már az egymásba ágyazódó ritmusok észleléséről van szó: ezek a hely ritmusai, amelyekben akkor, és ott létezel.

☞ **Általánosságban milyen benyomásaid vannak a hangművészet jelenlegi helyzetéről? Milyen a field recording szcéna ma?**

☞ A hangművészetet nagyon sokan művelik, nehéz általánosságban beszélni a helyzetéről. Rengeteg ember ad elő, és már néhány kísérlet után hangművészek vallják magukat. Elővesznek egy laptopot, és szól a glitch, vagy valamilyen hibrid techno-elektronika. Minőségileg igen változó az eredmény. A field recording az elmúlt öt-hat évben ismét igen népszerűvé vált. Mindig is népszerű volt terepeken felvett hangokat használni zenei kontextusban, de mivel az utóbbi időben az ehhez szükséges felszerelés olcsóvá és kényelmesen hordozhatóvá is vált, az emberek egyszerűbben hozzájutnak a kisméretű és könnyű eszközökhöz, és hangokat vesznek fel velük szerte a világban. Aztán megpróbálják valamilyen módon rekontextualizálni ezeket. Rengeteg megközelítés létezik. Például van egy kanadai művész, FLAT GRAY, akinek hallottam egy darabját egy válogatáson. A munkamódszere egyáltalán nem különleges: field recordingokat ragad meg, majd egyszerűen széttroncsolja őket. Nem egy bonyolult módszer, viszont a végeredmény lenyűgöző. Aztán például egy szintén érdekes vonal a hang ökológia iránya. Itt a legfőbb cél a hallgató és

¹ A *Field Diffusion* 2008. júniusában jött létre Budapesten, a Király utcában. Kim alkotótársai voltak Márton Péter, Bereznei Róbert, Kristóf Krisztián és Nagy Ágoston. *Field Diffusion* video dokumentáció: <http://vimeo.com/1069077>

² *A hiba esztétikája* (ford.: Kovács Balázs): http://balkon.c3.hu/balkon03_12/12cascone.html

Kim Cascone
Field Diffusion, 2008, Budapest

az akusztikai tér szimbiózisa, a hangok tisztán tartása, a szonikus tér apró tagozódásainak felismerése, és újraalkotása. És aztán vannak olyan alkotók, mint például FRANCISCO LÓPEZ, aki kollázsokat készít a hangjaiból. Rengeteg olyan irányzat van, amely az elektroakusztikus zenét ötvözi a field recordinggal. Ezen a területen különösen intenzíven működnek a netes kiadók, illetve a különböző online terjesztési modellek, beleértve az egyszerű file küldözgetést és a peer to peer hálózatokat is. Az ezeken a médiumokon zajló hangok közül sokat úgy tudnék aposztrofálni, mint egy pillanatkép, vagy amatőr fénykép. Tudod, amikor az ember vakációra megy és kattintgat. Úgy is hívhatnánk, hogy „audio szuvenírek”. Ebből rengeteg van. Ugyanakkor ott vannak azok az emberek is, akik a hangok jóval mélyebb szintjein dolgoznak, mint Francisco, vagy JACOB KIERKEGAARD. Az ő munkáik nagyon kifinomultak és előremutatóak.

☕ *Említetted, hogy sokszor elégedetlen vagy a hagyományos, galériában rendezett, vagy koncert-szerű performanszokkal. Amit a Kitchennel készítettél, nagyon érdekes: elhelyezni hangfalakat az utcán, elrejteni őket, és hagyni, hogy a hangmezők maguktól éljenek. Vannak még számodra más, hasonlóan inspiráló módszerek a hangok prezentálására?*

☕ Persze, itt van a CD, ezt az emberek annyiféle kontextusban tudják visszajátsszani, amennyiben csak akarják. Aztán a rádió, amely szintén igen érdekes médium. És persze a film, mint hangtervezési médium. Végül is nincs túl sok verzió a hangok visszajátzására... Talán a legsikeresebb munkák azok közül, amelyekkel találkoztam, valamilyen módon a filmhez kötődnek. A mozi hangja egyébként is

különösen fontos terület számomra, mégpedig főként azért, mert filmes háttterem is van. Ha a hangfelvételeim prezentálását előadói közegben folytatnám, akkor annak terepe egyértelműen a film lenne, és természetesen az installáció, mint például a *Field Diffusion*.

☕ *Miért hagytad abba a filmekhez a hangtervezést?*

☕ Ennek többféle indoka volt... Elkezdttem mainstream filmekkel dolgozni Hollywoodban, de egyre brutálisabbá váltak a munka körülmények. A befektetett órák, amelyeket eltöltöttem egy film kapcsán, egyáltalán nem álltak arányban sem a végeredménnyel, sem azzal, amit én profitáltam mindebből. Végig intenzív hatás alatt állsz: más emberek, a rendező és a stáb hatása alatt. Én viszont a saját ötleteimet, a saját munkámat szerettem volna folytatni, szabadon akartam kísérletezni a dolgokkal. Így azután otthagytam a nagy filmeket, és független filmekben dolgoztam, múlt évben például a *Cosmonaut Polyakov* (r: Dana Ranga), amely egy

Kim Cascone
Field Diffusion, 2008, Budapest

űrhajósról szól, aki egyedül tölti az idejét az űrben. Sajnos konfliktusom támadt a rendezővel, így otthagytam a projektet. Aztán volt egy másik film, egy angol rendezővel, Dominic Devine-nal. Ez a film meg kifutott a rendelkezésére álló pénzből, úgyhogy egyelőre nincs befejezve. Támogatásokból nehéz független filmet csinálni: az utómunkára általában már nem futja. A hang pedig sajnos ez utóbbinak a része... Sok hasonló munkában is részt vettem, s bár ezek általában az anyagiak miatt nehezen jutnak el végkifejletig, mégis azt mondom, hogy jó lenne még több független filmben dolgozni.

☞ *Amikor előadsz, képekkel is dolgozol?*

☒ A laptop performanszok kezdeti időszakában az volt a tendencia, hogy mivel az emberek úgy érezték, nem történik elég esemény a figyelem fenntartásához, vetítettek a hangok mellé. Én is elkezdtem munkákat vetíteni magam mögött, az előadásaim alatt. Aztán úgy találtam, hogy ez így nem az igazi. Mert elvonod a hallgatók figyelmét a hallgatásról, mint cselekvésről, és vizuálisan orientálsz őket. Szóval egy idő után abbahagytam a videók vetítését. Sokkal fontosabb számomra, hogy a befogadó a hallgatásra fókuszáljon, és ne terelje el a figyelmét a nézés. Így egyedül nem lépek fel egyszerre képpel és hanggal, viszont gyakran működök együtt VJ-kkel. Például legközelebb, Bergenben egy VJ-vel együtt lépek fel. De hangsúlyozom, ez inkább olyan, mint egy filmhez hangokat, hangsávokat idomítani élőben, és nem arról szól, hogy a zenét kiegészítem magam mögött valamivel azért, hogy az emberek ne unatkozzanak.

☞ *Hogyan integrálsz a film látásmódját mégis a munkáidba?*

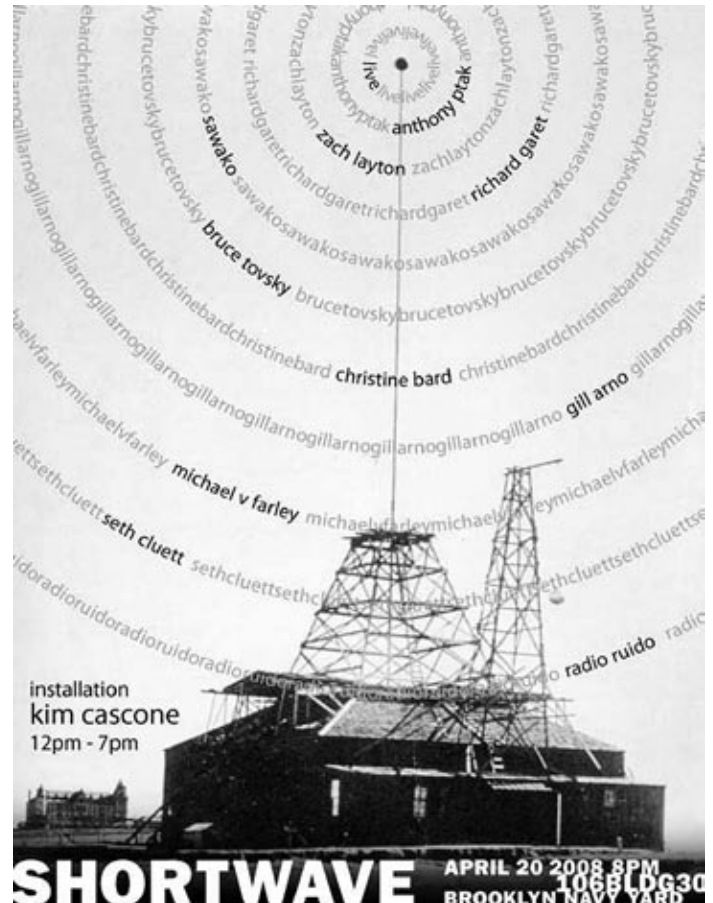
☒ Dolgozom néhány (audio-)videoinstalláció is. Legutóbb készítettem egyet Brooklynban egy galéria számára³. Ezt a művet még szeretném tovább fejleszteni és máshol is bemutatni. Az alapját lényegében olyan rövidhullámú adók képezik, amelyekkel korábban titkosított számokat sugároztak olyan intézményeknek, mint a KGB, vagy a CIA. Az installáció részeként – négy hangfal közé, középre, a földre vetítve – egy manipulált videoloop látható, amelyen egy asszony beszél. Közben a hangfalakból a titkosított számok hallatszanak, amelyeket különböző emberek olvasnak fel a saját nyelvükön. Már van török, német, angol, hindi felolvasás, és most lesz magyar is... Most is alakítom még ezt a munkát, folyamatosan gyűjtök hozzá hangokat. Ezt az installációt a későbbiekben szeretném filmmé alakítani.

☞ *Úgy tudom, vezetsz egy kiadót is, Anechoic Media⁴ néven. Más művészek munkáit is kiadod itt, vagy csak saját anyagokat jelentesz meg?*

☒ Nos... Volt egy kiadóm évekkkel ezelőtt (az 1986-ban alapított *Silent Records* – NA), amellyel mindenféle anyagot kiadtunk. Az, amelyet most viszek, csak a saját munkáim terjesztésére szolgál. Szeptemberben nyitok egy online boltot. Digitalizálom a régi anyagaimat, hogy elérhetővé váljanak. Néhányat a régi *PGR (Poison Gas Research)* kiadványokból, aztán a *Heavenly Music Corporation*-ból, és más korábbi munkákból. Mások munkáival kapcsolatban úgy gondolom, hogy bőségesen elég kiadó van, ahol az emberek meg tudják jelentetni azt, amit létrehozta. Sokan csak simán felrakják az internetre és nincs is szükségük semmilyen kiadóra.

☞ *A net jó választás disztribúció szempontjából?*

☒ Igen, részben. A net labeleknek az problémája, hogy annyi van belőlük, hogy kérdéssé válik, meghallgatja-e valaki egyáltalán a zenédet? Ha egy vagy a sokezer net kiadóból, mi különböztet meg téged bárki másától? Nagyon nehéz hallhatóvá tenni magad, még a neten is. Régen az emberek azért nem tudták hallhatóvá tenni a munkáikat, mert nem tudtak bekerülni kiadókhoz. Most felteszik a munkát a netre, és ugyanúgy nem hallja őket senki. Viszont az nagy különbség, hogy elérhetőek, és ha valakivel személyesen kommunikálnak, a felvételek könnyen közvetíthetőek, transzportálhatóak valamilyen mpeg formában. Ez a jelenség nem egyenlő azzal, hogy nincs kiadó, tehát nem hallgatnak. Inkább azt jelenti, hogy akkora a zaj, hogy elveszel benne. Sokkal demokratikusabb a helyzet, mint korábban. Az eszközök ott vannak, rengeteg szabad, ingyenes, open source eszköz létezik hanghoz, zenéhez és videóhoz. Ha van egy laptopod és internetkapcsolatod, ez a része meg van oldva. Ez jó dolog. Ami a nehezebb oldala, az az, amit már az előbb említettem, vagyis hogy olyan nagy mennyiségű tartalmat generálunk, amelyben igen nehéz navigálni. Ezt a problémát idáig senki sem oldotta meg igazán: ha mindenki tartalmat készít, nehéz megkülönböztetni az értékeset az értéktelentől, az igazán jót a kevésbé jótól. Annyi minden van online, hogy hihetetlen. Ha csak a *Microsound*⁵ listát nézem, amelynek én is aktív alakítója vagyok, annyi anyagot

küldenek az emberek, hogy nagyon hosszú idő lenne mindet végighallgatni. És ez csak egy igen szűk műfaji keresztmetszet. Ezért nem adom ki mások munkáit. Amikor erről kérdeznak, mindig azt mondom: vegyen részt projektekben, szervezzen eseményeket, terjessze maga a munkáit, akár net kiadókon, akár máshogyan.

☞ *Milyen módszerek segíthetnek a szelekcióban?*

☒ Voltak és vannak törekvések a tájékozódás, válogatás segítésére, nagyon elterjedt például a szavazás módszere. Aki a csúcsra kerül, annak a produktuma eladásra kész terméké válik. Több helyen alkalmazzák ezt a módszert, nem csak zenei berkekben, más területeken is. Ez egy modell lehet. Kulcsszavak, tag-ek, meta adatok szintén könnyíthetik a folyamatot. De mindenhol szükség lenne valamilyen központi, vagy közös tárra, platformra, azok számára, akiknek hasonló ötleteik vannak, mint például a field recording esetében a *Microsound* lista. Ez talán segíthet a választásban. De meglátjuk. Minden változik, és rengeteg érdekes dolog alakul körülöttünk.

³ *SHORTWAVE*. 106BLDG30 / Brooklyn Navy Yard, New York, 2008. ápr. 20.

⁴ *Anechoic Media*: <http://www.anechoicmedia.com/>

⁵ *Microsound*: <http://microsound.org>